

30

**Participació ciutadana: la
utilitat de la Iniciativa
legislativa popular**

Barcelona 1999

PRESENTACIÓ¹

FERRAN CAMPS

La Fundació Jaume Bofill m'ha encarregat la presentació del debat d'avui, al voltant de la Iniciativa Legislativa Popular (ILP). Fa quatre mesos que es va iniciar la recollida de signatures de la primera ILP presentada a Catalunya, que proposa la prohibició de la incineració de residus. Per aquest motiu, i en el marc de les activitats que desenvolupa la Fundació Jaume Bofill per promoure instruments d'innovació participativa com la presentada darrerament de democràcia electrònica, *Democràcia.web* hem estat convocats per a debatre sobre la validesa, avantatges i inconvenients de la ILP com a instrument de participació. Al llarg de les tres exposicions que hi haurà seguidament podrem conèixer el marc legal regulador a Catalunya dins la perspectiva del dret comparat, els límits establerts per a l'exercici de la ILP i quin és el resultat de l'experiència pràctica viscuda els darrers mesos. En definitiva, pretenem reflexionar sobre fins a quin punt la ILP és un instrument vàlid i que potencia la participació ciutadana. Per parlar avui de tot això, tenim tres

---

¹ Aquest debat es va realitzar a l'Aula Provença del dia 2 de juliol de 1998.

conferenciants, tres expositors: en Joan Vintro, lletrat del Parlament de Catalunya, professor de la Facultat de Dret de la UB; Josep Maria Gasch, advocat del Col·lectiu Ronda i assessor legal de la iniciativa legislativa presentada a Catalunya; i Josep Moner, membre del Col·lectiu CEPA i de la Plataforma Cívica per a la reducció de residus, impulsora de la iniciativa legislativa a Catalunya.

JOAN VINTRO

En primer lloc vull agrair a la Fundació Jaume Bofill la invitació per a participar en aquesta sessió, que crec que té gran interès i actualitat perquè, com s'ha dit, en aquests moments a Catalunya hi ha en marxa una ILP que està dins el termini de recollida de signatures o dins la pròrroga, per ser més exactes, del termini de recollida de signatures i, per tant, crec que és oportú reflexionar i debatre sobre aquesta qüestió. En primer lloc convé precisar que parlarem de la ILP en el sentit estricte; és a dir, d'un mecanisme de participació ciutadana en l'activitat legislativa o, si es vol, en la funció legislativa, entenent per això simplement la capacitat que determinats ordenaments jurídics donen a un conjunt de ciutadans per tal que puguin activar i instar la discussió, i eventualment aprovar una iniciativa legislativa i, per tant, que aquesta iniciativa acabi esdevenint una llei. Per tant, altres mecanismes de participació directa o indirecta o de democràcia directa o semidirecta relacionats amb la funció legislativa, vinculats a la recollida de signatures -com pot ser el referèndum abrogatiu o referèndums d'aprovació legislativa que determinats ordenaments preveuen- no són estrictament ILP. Per ILP, almenys en la meua intervenció, només entendre això: la possibilitat que l'ordenament espanyol, l'ordenament català i alguns altres, donen a un

conjunt de ciutadans perquè instin el Parlament a la discussió i eventual aprovació d'una llei.

La funcionalitat, sense entrar en el fons de la naturalesa jurídica o de la naturalesa política de la ILP, crec que és la de permetre que determinades demandes socials, que per les raons que sigui no són portades a la institució parlamentària pels partits polítics -que són els instruments fonamentals en la democràcia participativa en les democràcies actuals, puguin arribar al Parlament. Per a això es faculta un nombre determinat de ciutadans perquè pugui portar aquesta iniciativa al Parlament i, que eventualment, el Parlament la pugui discutir i aprovar. Per tant, la ILP és un instrument, en aquest sentit, complementari; un instrument positiu de participació política sobretot en aquest sentit de permetre que determinades inquietuds socials puguin arribar al Parlament si els partits polítics o el govern corresponent no les hi porten.

Dit això, i per començar per la situació de la ILP dins el dret comparat, cal dir que l'ordenament espanyol i el català són (fem-ho en aquesta perspectiva comparada) dels pocs ordenaments que reconeixen la ILP. Si repassem el conjunt de les democràcies veurem que el reconeixement jurídic de la ILP és minoritari, són pocs els països que reconeixen la ILP, i els podem citar perquè la llista s'acaba aviat: Àustria, la federació i els länder; Itàlia, l'estat i les regions; Alemanya, els länder però no la federació; els Estats Units, alguns estats però no la federació; Suïssa, els cantons i a nivell federal exclusivament limitat a la reforma constitucional; Espanya, l'estat i les comunitats autònomes; i alguns països llatinoamericans entre els quals podríem citar, si no vaig errat, Mèxic i Veneçuela. Per tant, entenent per ILP en els termes estrictes en què he apuntat, el reconeixement en dret comparat és un reconeixement minoritari. Així, doncs, a l'hora també de valorar el nostre ordenament, la nostra

regulació, el primer factor que cal tenir present és el fet que Espanya, i Catalunya, són, en termes quantitius, dels pocs ordenaments que reconeixen la ILP.

Per tant en el conjunt de les regulacions es poden trobar una sèrie d'elements comuns. Evidentment, es pot distingir entre regulacions normatives més o menys obstructives de la ILP, però hi ha una sèrie d'elements comuns que palesen les cauteles que, amb caràcter general, el legislador té envers aquest instrument de participació. D'una banda trobem matèries excloses, suport d'un nombre mínim de signatures, temps limitat per a recollir les signatures, i uns requisits formals i materials de la proposta d'ILP. Examinant aquests elements comuns, partint del referent català i intentant situar-lo en una perspectiva comparada, i cenyint-nos només als quatre o cinc punts més importants, per exemple pel que fa referència a les signatures, s'ha de dir que en el nostre ordenament, l'espanyol fixa 500.000 signatures i el català 65.000. Si ho prenem en relació a dades sobre el cens, això significa l'1,62 de la població en el cas espanyol i l'1,34 en el cas català. Si ho comparem amb dades de l'estat espanyol, potser trobaríem que l'exemple en què el percentatge és més baix és Galícia, que requereix només 15.000 signatures, la qual cosa seria el 0,65%. En dret comparat trobem un exemple especialment significatiu d'un baix nombre de signatures: és el cas italià, i consegüentment també les regions italianes partint del model estatal, que estableixen uns requisits de baix nombre de signatures. Per exemple, la Llombardia només demana 5.000 signatures, Itàlia en el seu conjunt només 50.000; si tenim en compte la població italiana i la població espanyola i comparem 50.000 signatures Itàlia i 500.000 Espanya evidentment aquí la diferència és bastant significativa. S'ha de dir que la regulació catalana, en comparació amb l'espanyola és lleugerament més "facilitadora", però no excessivament.

Comparant-ho amb altres comunitats autònomes crec que se situa en la mitjana, i evidentment en comparació amb regulacions com la italiana o com la de Llombardia el requisit català és més gravós.

Pel que fa a les matèries excloses, l'ordenament català pot ser qualificat de bastant obert; dit en altres termes, bastant permissiu. Lògicament té les limitacions pròpies del que són les competències de la Generalitat, reconegudes en l'Estatut d'Autonomia, la qual cosa és una limitació lògica i natural, però en canvi les altres limitacions que té són limitacions que entren dintre els paràmetres més habituals en dret comparat i s'ha de dir, per exemple, en comparació amb altres comunitats autònomes, que pel que fa referència a l'ordenament català la legislació catalana no impedeix que una ILP pugui referir-se a les institucions d'autogovern ni tampoc prohibeix que es pugui referir a les matèries de desenvolupament bàsic de l'Estatut. Per tant, de fet, les matèries més sensibles que quedarien excloses serien la planificació econòmica, la matèria tributària, la matèria pressupostària i la reforma de l'Estatut. Per tant, en aquest cas la regulació catalana és més oberta que altres regulacions de l'estat espanyol, que les mateixes limitacions que es posen en la legislació estatal espanyola. Algunes de les propostes de reforma que s'ha presentat darrerament i que van ser desestimades pel ple del Parlament, presentades per ERC i per IC, plantejaven alguna supressió d'aquestes matèries excloses, per exemple suprimir el que fa referència a la planificació econòmica. Podria ser una qüestió interessant o acollible. Tanmateix insisteixo: en aquest punt crec que la regulació catalana no és de les regulacions en aquest sentit, des del punt de vista material, més restrictiva. Des del punt de vista formal, sí que hi ha alguns elements de requisits de presentació de la memòria explicativa, antecedents, homogeneïtat del text, que són

comuns en la major part de regulacions. Sobre la qüestió de la necessitat que una ILP hagi de tenir antecedents i memòria, cal dir que probablement és redundant, sobretot si a més es té en compte que els grups parlamentaris no acostumen a presentar antecedents quan presenten proposicions de llei, i, per tant, demanar als de la ILP que presentin antecedents més memòria explicativa potser sí que certament és carregar un xic les tintes en aquesta qüestió.

Pel que fa a l'homogeneïtat, la proposta d'ERC proposava suprimir aquest requisit, quan certament hi ha moltes iniciatives legislatives, per exemple iniciatives legislatives que vénen del govern, que moltes vegades no tenen aquesta homogeneïtat, parlen de coses o regulen qüestions relativament heterogènies; sempre s'hi pot trobar, evidentment, un punt de connexió però moltes vegades trobem iniciatives legislatives del govern que no tenen una estricta homogeneïtat que en canvi es requereix en la ILP. Pel que fa al termini per a la presentació, en el cas de Catalunya és un termini de tres mesos prorrogable seixanta dies més. Crec que en aquest cas un cop més Catalunya se situa, dintre del context espanyol, en la banda mitjana. Certament la regulació estatal dona sis mesos, altres comunitats autònomes donen quatre mesos, però també hi ha altres comunitats autònomes que donen tres mesos sense la possibilitat de la pròrroga. Per tant, potser sí que aquí el requisit és un xic gravós, o més gravós, en termes comparatius que en altres contextos, però no està tampoc situat dintre els requisits més gravosos. Diguem que hi ha comunitats autònomes que tenen el mateix requisit sense la possibilitat de pròrroga.

A propòsit de la pròrroga, cal dir que la pròrroga es pot concedir sempre i quan concorrin o s'apreciïn determinades

circumstàncies, i que no es pot concedir en qualsevol cas, i que a més a més és una decisió de la mesa del Parlament. S'ha de recordar també que hi ha una jurisprudència del Tribunal Constitucional que tendeix a apreciar restrictivament aquesta possibilitat de concessió de la pròrroga i de la valoració dels requisits pel que fa a la pròrroga.

Només apuntaria dues coses més i, en tot cas, podem ampliar algunes altres coses en el temps del debat. Hi ha dos elements de la regulació catalana que sí que crec que podrien ser reconsiderats, i crec també que en la proposta d'ERC desestimada s'hi feia referència. És la possibilitat, d'una banda, que la comissió promotora pugui exposar davant el ple de la Cambra la iniciativa; és a dir, que pugui defensar la iniciativa en el tràmit de presa en consideració. Un altre aspecte és el de la retirada; és a dir, el reglament només preveu la possibilitat de la retirada abans del tràmit de la presa en consideració. Després del tràmit de la presa en consideració es pot sol·licitar la retirada però és a decisió del Ple. Certament això té una raó: a partir que la iniciativa s'ha exercit i el Ple l'ha pres en consideració s'entén que la titularitat passa a la Cambra i, per tant, és la Cambra la que pot disposar i decidir sobre el fons. Tanmateix també és cert que hi ha l'inconvenient o el possible problema que una iniciativa popular, com una iniciativa d'un grup parlamentari, pugui quedar totalment desfigurada o desvirtuada un cop dintre el Parlament. Això també pot passar amb els projectes de llei però en aquest cas el govern sí que els pot retirar en qualsevol moment, (en el cas de Catalunya abans de la publicació en el butlletí oficial del dictamen de comissió), però en canvi no passa així amb les proposicions de llei, siguin d'iniciativa popular o siguin dels grups parlamentaris. Crec que la regulació que conté la comunitat autònoma d'Aragó, en aquest sentit em sembla més adequada; és a dir, que es puguin retirar les proposicions de llei d'iniciativa

popular fins que no hi hagi una decisió definitiva. De la mateixa manera s'hauria de fer amb les iniciatives dels grups parlamentaris, -que això a Aragó no es preveu-, però a mi també em semblaria adequat que es poguessin retirar abans de la decisió definitiva pel part del ple de la Cambra.

JOSEP MARIA GASCH

Voldria fer una primera precisió respecte a la comunicació que s'ha rebut per aquest acte, i és que jo soc assessor legal de la primera experiència d'ILP a Catalunya. Llegint el llibre o l'estudi de Ferran Camps sobre ILP em vaig assabentar que hi havia hagut una iniciativa respecte a l'assistència psiquiàtrica i, evidentment, jo no vaig ser assessor legal d'aquesta iniciativa, no sé si en tenien. El que passa és que se m'ha aclarit que va ser una iniciativa que ni tan sols va ser admesa per la Mesa del Parlament. Després també, aquest estudi d'en Ferran Camps parla d'una iniciativa relacionada amb la llei de residus del 1993. És clar, l'estudi està fet en 1997. Jo no sabia si era la mateixa iniciativa que ara està en marxa o era una altra. Avui he confirmat que es referia a la mateixa perquè ja tenia coneixement de la posada en marxa d'aquesta iniciativa. Dit això, intentaré provocar el diàleg i estimular el debat. Una primera qüestió és que crec que la ILP, tant en l'estat espanyol com a Catalunya, és una institució rebuda amb desconfiança, tant pel legislador constituent i estatutari com pel legislador ordinari. Per exemple, i agafo els comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya publicats per l'Institut d'Estudis Autònoms, quan es parla de l'article de l'Estatut es diu: "la voluntat de no facilitar la utilització d'un sector de l'opinió pública enfront de la representació parlamentària i la pretensió de construir una democràcia representativa des d'un sistema de partits gairebé inexistent, ha estat

confirmada per la llei orgànica que regula la iniciativa popular que ha encotillat més encara l'estret marc que perfilava el text fonamental". Davant d'això em pregunto si es té por de la democràcia directa si es nega la democràcia directa, es considera que els actors legislatius on resideix la sobirania són els partits i no el poble. Per això s'ha dit que la ILP és descafeïnada.

El meu company ha parlat de les matèries; ha dit que de fet eren unes matèries obertes. Ara, jo diria que, en relació a la planificació general de l'activitat econòmica, aquesta iniciativa que tenim en marxa, incideix en l'activitat econòmica, o no? De moment la Mesa del Parlament ens l'ha acceptat però seria un dubte que es podria tenir en compte. Aleshores recordem també, -i per això dic que cal parlar de descafeïnament -, que queden excloses les iniciatives reservades per llei del Parlament o per l'Estatut d'Autonomia a la iniciativa exclusiva del Govern de la Generalitat o dels diputats de la Cambra Autonòmica; les sol·licituds amb la finalitat que el Govern de la Generalitat adopti un projecte de llei, o les sol·licituds de formulació de proposicions de llei al Congrés dels Diputats de Madrid. També queden excloses aquelles matèries que enumera la Llei Orgànica Estatal i la mateixa Constitució, és a dir, les de caràcter internacional, les que exigeixen la llei orgànica, les de la prerrogativa de gràcia, etc.

Una pregunta seria, seguint la línia del company Vintró: es poden ampliar les matèries? Evidentment que es poden ampliar. Necessitaríem un consens? No ho sé però crec que és una qüestió a tenir en compte.

Una altra qüestió és la del procediment, els requisits. Realment el procediment de tramitació d'una ILP facilita la seva presentació, etc.? És cert que un dels diputats,

almenys un, del nostre Parlament en aquesta sessió del 15 de març del 95 a què he fet referència, va dir que la llei no era complicada. De totes maneres, per l'experiència molt petita que tenim, en tot cas en Moner ja ho explicarà més, jo crec que la tramitació resulta bastant complicada. Per exemple: la proposta d'iniciativa l'ha d'admetre la Mesa del Parlament. La Mesa del Parlament l'ha de comunicar a una Junta de Control i a la Comissió Promotora. Doncs bé, segons la llei, a partir de la notificació comença a comptar el termini de noranta dies. Però quan es fa aquesta notificació la Junta de Control encara no s'ha constituït, i, per exemple, ens hem trobat que la iniciativa es va presentar abans de Setmana Santa i es va notificar que s'admetia abans de Setmana Santa, però ja la Junta de Control no es va constituir fins després de Setmana Santa. Quan comencen els noranta dies? En aquest cas concret tot això s'ha arreglat per una aplicació realment oberta de la llei però jo penso que encara que la Junta de Control ens hagi dit que el termini comença el mes d'abril en lloc d'abans de Setmana Santa, no sé si això tindrà validesa o no. La constitució de la Junta de Control és important, perquè és ella la que ha de segellar els plecs on s'han de recollir les signatures, i si no es constitueix no es pot iniciar la recollida de signatures. La Junta de Control, una vegada constituïda, quan li presentes els plecs té 48 hores per a tornar-te'ls, la qual cosa vol dir que s'estan retallant dies a aquest termini de 90.

Una altra qüestió a tenir en compte és per exemple la dels fedataris. Ja coneixen que les signatures han de ser autenticades per un notari o per un secretari judicial del partit en què el signant està censat, o bé per un fedatari especial. Però aquest fedatari ha de prometre o jurar davant la Junta de Control; per tant, mentre no està constituïda la Junta de Control, i per tant, mentre no t'assenyalen un dia per a prestar aquest jurament o promesa, et trobes que no tens

fedataris, a no ser que vulguis fer una despesa bastant important i optar pel camí del notariat.

Una última pega, o requisit, que fa encara una mica més difícil tot el procés és la de la certificació que el signant està al cens electoral, que és lògic, però que no sé com ho farem. De moment, de cara a la llei es necessita aquest certificat en la forma que digui la Junta de Control. En el nostre cas concret s'ha dit que la forma d'acreditar aquesta inclusió en el cens és mitjançant certificació del director de l'oficina de cens electoral. És a dir, jo no sé si la llei no és complicada, però per aquests trets, Déu n'hi do, del complicada que és.

També cal esmentar la posterior tramitació de la iniciativa. Molt bé, s'ha recollit la iniciativa, 65.000 firmes, la Junta de Control acredita que les firmes són correctes, tothom està censat, etc., i ho comunica a la Mesa del Parlament. La Mesa del Parlament, dins el termini de 15 dies hàbils, acorda la publicació en el Butlletí Oficial del Parlament; però d'acord amb el reglament del Parlament, si no m'equivoco, ho ha de comunicar al Govern, i el Govern pot dir que s'oposa a la tramitació parlamentària (per motius econòmics). Bé, és un escull. Són 65.000 signatures que després de això no han servit per a res. Suposem que el Govern no diu res, aleshores passa al Parlament, i també el Parlament, com s'ha dit abans, ha d'acordar la presa en consideració o no de la iniciativa. Si a més a més acorda que no, i aquí em sembla que no hi ha motius establerts, la iniciativa s'ha estroncat. Si el Parlament accepta prendre en consideració la iniciativa, aleshores ja comença el tràmit normal d'una proposició de llei, és a dir es creen les ponències i aquí sí que hi ha una qüestió que em sembla que és important, i és que a nivell de discussió parlamentària no s'admeten esmenes a la totalitat, la qual cosa vol dir que aquella llei, no sé com, potser amb diferents articulats, etc., però com a

mínim aquella llei arribarà al Ple. Jo no sé si tot això és afavorir la ILP o no.

Per acabar, simplement voldria posar de manifest la qüestió econòmica, que també és important, i més encara en els temps en què vivim. El Parlament pot acordar 3 milions de pessetes com a màxim i si ho calculeu vol dir menys de 50 pessetes per signant, la qual cosa, per mi, vol dir que evidentment els grups i les persones que impulsen una ILP han de ser totalment voluntaris, màrtirs del voluntariat, de la iniciativa, etc.

JOSEP MONER

La decisió de ser màrtirs o no serho va ser àmpliament consensuada per la suma d'una vuitantena d'entitats -la Plataforma ciutadana o cívica per a la reducció de residus- que va analitzar els avantatges i desavantatges que podia comportar la presentació de la ILP per a prohibir la incineració de residus a Catalunya.

Si ho analitzéssim exclusivament per la seva repercussió parlamentària hi hauria hagut molts dubtes. El que passa és que s'hi ha afegit (i no sé si és pertinent o no exposar-ho en aquest debat, però em fa l'efecte que és important conèixer-ho) el convenciment que (i pel que portem ja d'esforç de recollida de signatures penso que està àmpliament corroborat) això ens permetria explicar, debatre, informar, amplis sectors de la societat catalana de quins són els problemes que comporta la incineració de residus. I aquest element és el que fonamentalment justifica la utilització d'aquest mecanisme; és a dir, nosaltres estàvem -i em penso que encara estem més convençuts en aquests moments- que l'esforç d'explicació, de difusió i de

convenciment de la ciutadania de Catalunya sobre les raons que porten a demanar aquesta prohibició de la incineració dels residus al territori de Catalunya, ha valgut la pena i esta essent fructífera en aquest moment.

De totes maneres, una raó que és important per a justificar la nostra ILP és si considerem que el mecanisme habitual de la representació en el Parlament, que són els partits polítics, han fallat o no en aquest cas. I jo penso que sí. Un element important, perquè sinó no es justificaria la ILP, ha estat la situació d'això que alguns anomenen "la magnitud de la tragèdia" de la crisi dels residus de Catalunya. A Catalunya, com en definitiva a força societats europees occidentals, de vegades la societat o els valors actuals que regeixen són tan insensats que es considera que una de les maneres de mesurar el grau de riquesa és mesurar el grau de residus que llencem, com si això fos una proesa. Això és una autèntica ruptura cultural d'una tradició milenària que deia que els recursos no es poden llençar, que és absurd cremar la matèria orgànica i aquesta tradició milenària s'ha perdut, amb conseqüències determinades que seria llarg d'analitzar. Als nostres avis o besavis mai no se'ls havia acudit malmetre la matèria orgànica, a tothom se li acut considerarla un recurs. Però el que ens ha sobtat és que les administracions públiques a Catalunya, a l'hora de resoldre el problema dels residus apliquen justament els esquemes dels productors dels residus. Qualsevol consell, des d'una perspectiva científica i raonable, el que sembla aconsellar és que si generem residus, que són un problema, el que podem fer és analitzar tot allò que llencem, i a partir de què llencem, decidirem què és el que hem de fer. És una operació intel·lectual no gaire complicada. Això, una mica abstracte, en termes concrets vol dir que a qualsevol país del món i des d'una perspectiva científica i social, el que sembla raonable és analitzar la brossa. Cal veure quanta matèria orgànica

llencem; per exemple, a Catalunya és un 40% (perquè sabem menjar), dissortadament, a altres països que mengen d'una altra manera és diferent. Aquí encara el 40% del que llencem és matèria orgànica. També cal veure quants plàstics, envasos i embolcalls llencem moltíssims. En volum, tres quartes parts; en pes el 20 o 22%. Aquesta senzilla operació, que es pot fer amb els mitjans tecnològics adequats, ens dóna els paràmetres per actuar. Si llencem matèria orgànica, i això esdevé un problema, el que hem de fer és recuperar aquesta matèria orgànica i tenir uns recursos.

Els dictàmens del Parlament Europeu diuen que ho estem fent malament si simplement aboquem o cremem el plàstic, el paper i els envasos o embalatges, que Europa no va bé si no hi ha una estratègia de recuperació dels residus utilitzats com a materials. Això és la conclusió de les anàlisis que es fan i no perquè ho diguem els ecologistes. Nosaltres el que hem observat és que en comptes d'això, entitats públiques difonen fil per randa els missatges dels responsables de posar els residus en circulació. Aleshores és molt normal que hi hagi gent que digui: "el combustible para el futuro", que tots aquests senyors que produeixen plàstics diguin que la solució per això és cremar-los, o que la Solbai, que és una coneguda multiestatal a nivell mundial, i que dissortadament al nostre país seran els últims en produir el famós PVC, facin fulletons sobre "la incineración limpia", cosa que és un impossible.

Contra això, afortunadament, l'Organització Mundial de la Salut, i no els ecologistes, el passat febrer i reiteradament ara fa menys de tres setmanes, ha conclòs que la incineració dels residus emet dioxines, i a més diu que les dioxines són multicancerígenes per als humans i que tenen altres efectes. Per tant el problema, des del nostre punt de vista, no són la

Solbai o la Fundación Española de los Plásticos por el Medio Ambiente (que té una visió determinada del món que diu que ho hem d'embolicar tot i que té uns determinats programes de com s'ha de resoldre la recollida de residus i de com s'ha de fer) sinó que les administracions públiques li permeten dir que el que han de fer les empreses és eliminar l'envàs de retorn perquè diu que "es un sistema costoso e inviable". Això vol dir que no és viable recuperar aquesta pràctica on tots els que estem aquí com a ciutadans puguem decidir si volem comprar un producte i residus o si podem triar, simplement triar. Les grans superfícies diuen que no volen ni un sol envàs de retorn, per tant tots els que estem aquí, si entrem en una gran superfície, no podem comprar sense generar residus. Anem a casa amb el que volem comprar, més un munt de residus que el productor no paga. Crec que el que hem de fer és denunciar la situació en general. Una entitat pública, en aquest cas l'Ajuntament de Barcelona (i voldria que això no es llegís en clau política), diu justament, i permeteu que ho llegeixi que "certs plantejaments utòpics fets des de l'ecologisme radical parteixen de l'anàlisi de composició de la brossa i en base al percentatge de cadascun dels diferents materials presents, dimensiona els programes de recollida selectiva municipal". No sé si capteu què vol dir això. El que aquí s'està dient és que d'aquesta operació sensata, fonamentada ecològicament en analitzar la brossa i decidir què fem, una entitat pública en diu ecologisme radical i desaconsella fer-ho: diu que això no es pot fer de cap de les maneres. Jo no sé si és que ens volen fer propaganda, si com que l'ecologisme a Catalunya, en relació a altres països europeus dissortadament és molt minoritari i no té gaire influència social, ens estan finançant la campanya de prestigi, perquè això és molt insensat. I a més provoquen dubtes. Què volen dir els senyors que afirmen això, que no s'ha de fer el que és sensat? S'ha de fer alguna altra cosa? Per quines estranyes raons? O, per

exemple, per citar una altra cosa, en el programa d'envasos que s'acaba d'aprovar a Catalunya, la Junta de Residus diu que el conjunt dels envasos representa un percentatge baix, en pes dels residus municipals; i d'altra banda que el seu gran volum suposa una incomoditat per al lliurament a les àrees de portació (les àrees de portació són els contenidors grocs). Donat que les àrees de portació són més llunyanes de les finques que els contenidors de vorera, s'han d'establir uns objectius de recollida d'acord amb aquestes limitacions. Això vol dir que s'ha decidit que no es recollirà la major part dels residus que es generen sinó que el que es farà és la recollida simbòlica, i, per tant, aquests residus continuaran anant a un sistema de tractament finalista que serà, bàsicament, la incineració.

Com és possible que un document d'una administració pública, que és un programa que s'aprova, digui que el seu sistema té unes limitacions i que aquestes limitacions no permeten solucionar el problema? En definitiva, aquestes raons són les que ens van portar a considerar que hi havia un sospitós lligam entre el missatge d'alguns partits polítics, no dic de tots (afegiria que dels que tenen més responsabilitat de govern en el sentit de la gestió dels residus) i les empreses de tractament finalista dels residus (la incineració i els grups a què s'atorga per exemple la construcció de noves incineradores). Nosaltres hem detectat que s'estableix una presència notable de persones amb una certa rellevança o vinculació en aquests partits. Això és el que ens porta a sospitar que en aquest cas i dissortadament, els partits polítics, que en formen una mica de part, tinguin un interès, que és el que els fa tenir aquestes sorprenents actuacions. Les administracions públiques fan coses que jo crec que són senzillament insensates i que contradiuen afirmacions tecnològiques científiques o recomanacions flagrants i evidents.

Acabo dient que, des de la nostra perspectiva, fins ara el mecanisme de la ILP no ha estat fàcil. Les entitats cíviques, almenys a Catalunya, no estem preparades per fer campanyes polítiques. Hi ha hagut problemes que s'han resolt i hi ha una valoració positiva perquè fins ara s'han pogut fer les coses, però a l'hora d'assenyalar problemes és evident que els mecanismes costen molt perquè, entre altres coses, les entitats cíviques no tenen una xarxa professionalitzada i si no hi haguessin hagut suports molt desinteressats no s'hauria pogut fer. No ho dic per quedar bé, sinó simplement perquè cal dir-ho. Fóra lògic que l'entitat contractés uns serveis jurídics, com moltes altres coses que ens són necessàries si vol aconseguir aquestes 65.000 firmes amb les limitacions que ja hem exposat. Això no és possible, per tant ha de funcionar la bona voluntat de les persones o altres criteris. El tema econòmic, per exemple ja ha sortit. Com s'ha superat? De moment, el que s'ha hagut de fer és buscar les persones més convençudes o a aquelles que han avaluat més el problema, i no solament demanar-los el vot sinó a més a més dir-los que aportin mil pessetes perquè si no tindrem unes despeses a les quals no podrem fer front. Insistiria que globalment, la percepció que tenim és que els mecanismes de la ILP estan vistos des de la perspectiva del que seria el funcionament tradicional i les possibilitats dels partits polítics i no des de la perspectiva de les entitats, almenys de les 80 entitats que formem la Plataforma cívica per a la reducció de residus, que som molt diverses entre nosaltres. Totes, globalment, ens sentim molt incòmodes perquè no tenim les infraestructures suficients ni els suficients professionals que s'hi dediquin. Per a nosaltres, anar al Parlament vol dir que hem de venir de Girona o de Lleida i representa perdre un dia. I tot això és complicat. Pot ser molt fàcil quan hi ha una dedicació

exclusiva, però no quan no estem gaire preparats per a fer-ho.

Entenem que hi ha d'haver limitacions. Entenc perfectament que mil xenòfobs no poden fer una proposta de llei, no els ho hem de facilitar. Però la perspectiva que tenim és que realment no s'ha pensat que hi hagi una participació dels ciutadans, i que per tant els mecanismes a l'hora de presentar aquesta llei han de ser fàcils. Simplement, el repte que hem d'aconseguir les entitats que estem buscant aquestes signatures és convèncer amb la nostra argumentació un sector significatiu de la ciutadania de Catalunya, però no els mecanismes administratius, que són massa complexos per a nosaltres. Malgrat aquestes dificultats, afortunadament, arran d'un escrit que ens va elaborar en Josep Maria Gasch, la Mesa del Parlament ha respost positivament i ens ha allargat aquest termini seixanta dies. També cal dir que hi ha una altra bona notícia: en aquests moments tenim recollides 45.000 signatures i hi ha un bon ritme de rebudes. El problema és si el cens ens les retornarà a temps o no, aquest és un problema de què voldria parlar; em refereixo al cens provincial de Barcelona, no als altres. Els de Tarragona, Girona i Lleida estan preparats, però el de Barcelona no, i entre altres coses ha enviat les signatures a Madrid i les han tingut allà molt de temps. El fet que estiguem rebent moltes signatures ens fa pressuposar que haguéssim arribat igualment a les 65.000, però ara, a més, afortunadament, amb aquest termini que ens han afegit, intentarem tenir-ne el màxim possible.

JOSEP PONT. UAB.

Primer volia dir que crec que aquest tipus d'ILP és molt positiu. Jo he estudiat altres tipus d'aquestes iniciatives a

altres països europeus i, enganxant una mica amb la pregunta que heu fet de si es té por a la democràcia directa, diria que en el nostre país la democràcia és encara bastant jove, la cultura política democràtica és bastant jove, i de vegades hi ha experiments, iniciatives, o metodologies encara innovadores, que altres democràcies europees fa molts anys que posen en pràctica. Especialment en el tema ecologista, la ILP és molt corrent en altres països en els anys 60 i 70, i aquí encara és molt innovador.

Referent al criteri de les decisions de les incineradores i dels responsables, etc., jo crec que potser ha mancat encara una mica el paradigma ecològic en el nostre país. I això potser és degut, com a hipòtesi, a la manca d'un partit verd fort, o a una manca d'assumpció dels paradigmes ecològics d'una forma transversal a la cultura política.

Un altre tema serien els mecanismes difícils i complexos. Pel que he estudiat d'altres democràcies europees, potser sí que manca aquesta professionalització, precisament per no haver-hi una estructura formal llarga i organitzada, com potser hi ha en altres experiències. I es nota quan es vol estar en mecanismes parlamentaris molt complexos es nota que aquest tipus d'iniciatives ciutadanes o de moviments necessiten una professionalització i uns tècnics. De vegades aquí encara manca aquest element que potser s'ha portat a terme en altres regions d'Europa, perquè aquest tipus d'innovacions o d'aportacions també és bastant jove.

RAIMON ESCUDÉ. Diputat al Parlament de Catalunya per CiU i Secretari Primer de la Mesa del Parlament.

Voldria simplificar al màxim. Estic pràcticament d'acord amb el que ha dit el representant dels lletrats del Parlament, el

senyor Vintró. Ha explicat que la ILP és un fet minoritari. L'única matisació que podria fer és quant a l'afirmació que s'exigeix més a la ILP que als Grups, perquè se'ls demana una memòria, una exposició... L'article 106 del reglament obliga també els Grups Parlamentaris a fer-ho, una altra cosa és que no el compleixen perquè – i aquí ja va la línia on volia anar- la proposició de llei en el món tecnificat d'avui dia (dissortadament des del punt de vista real) és més una ocasió per a fer un debat polític sobre un tema que no pas per a poder portar un bagatge tècnic i controvertit. Formalment la diferència no hi és.

Quant al senyor Gasch, jo el voldria felicitar. Encara que vostè ho ha dit, jo voldria insistir també en que, i no és per treure medalles a ningú, en realitat aquesta experiència de la ILP sobre els residus és la segona. És la primera que s'està tramitant, això és cert, la primera que s'ha admès a tràmit, però la segona que s'ha presentat. Això té la seva importància per respectar els drets històrics a tothom, però també perquè es pot veure quin és l'ànim i l'experiència que hi ha hagut.

La primera iniciativa era d'una sèrie d'associacions de rehabilitació de malalts psíquics, i aquesta gent, amb una extraordinària bonhomia, van presentar una proposta bastant mal presentada, -per això dic que el felicitava perquè la seva sí que té tots els ets i uts- en la qual es volia que es fes una proposició de llei sobre el servei psiquiàtric català d'urgències a domicili. Aquestes persones, que tenien poc o nul assessorament jurídic, no s'ajustaven en absolut a les exigències formals, importants i, s'ha destacat aquí, complicades de la llei. Van venir amb totes les signatures, unes seixanta mil signatures que, segons tinc entès, les recollien en la sortida d'un partit del Barça. I aleshores quan la Mesa els vam dir "miri hi ha una objecció formal que és un

error subsanable" (que era que els promotors no s'identificaven individualment com demana la llei; s'identificaven com a entitats) i que els donàvem una pròrroga -que es podia fer- perquè acreditessin la personalitat individual, no ho van fer i la experiència va decaure; il la Mesa va prendre l'acord. El motiu real era que aquelles persones quan se'ls va explicar -perquè vam delegar l'oficial major oficiosament perquè parlés amb ells i els ho expliqués- quina era la situació de què havien de fer, es van espantar, i aleshores el que van fer va ser no tirar endavant la proposta. Van anar a veure tots els grups parlamentaris, i aquells van fer una sèrie d'iniciatives que més o menys es van consensuar en unes proposicions no de llei. Dic això perquè és un fet que té la seva importància.

Quant al senyor Moner, crec, ha dit una cosa que està molt d'acord amb el que penso jo. Això des del punt de vista formal i humil, té moltes dificultats. Ara, vostè ha dit: "és clar, ens ho hem plantejat i pot tenir una rendibilitat de donar a conèixer les nostres idees". I això és veritat. I aquest és un dels perills importants que es veia en debatre conjuntament la proposició de llei que va acabar essent llei, d'ILP. En teoria aquí podríem fer moltes disquisicions sobre la democràcia directa o no directa... Ja ho ha dit el senyor Vintró, en el cas d'un referèndum o d'un plebiscit els problemes que hi pot haver en una pregunta concreta, imaginem-nos en una ILP amb un text que hi hagi gent que diu: "és que si això en comptes d'això, diguéssim l'altra cosa, ja ho signaria, ara, dient això de la prohibició absoluta en cinc anys, no hi estic d'acord, ha de ser més temps...". És molt complicat. També s'ha de comprendre -i espero que es compregui- que hi ha d'haver unes limitacions importants; vostè ha parlat de mil esbojarrats que fessin alguna cosa.... Jo recordo que a França s'ha hagut de modificar la legislació sobre les campanyes electorals de la presidència del país

perquè sortien grups molt minoritaris que recollint unes poques signatures es presentaven a President de França. Jo voldria dir que vegin que des del punt de vista de partit polític, més que una prevenció que ens prenguin un paper, és també aquest temor, que pot ser fonamentat, que uns grups molt minoritàries presentin una ILP.

En definitiva, el que volia dir és que per sort o per desgràcia a Convergència i Unió som gent pragmàtica i per tan no entrem massa a discutir el punt de vista conceptual. A vegades parles amb gent sobre aquests temes i dius "bé, però escolti, vostè em sembla que està explicant una cosa similar a quan a principis de segle es cantaven els mèrits universals de la vaga general". Perquè és clar, sembla que la panacea de tot és la democràcia directa, és a base que el poble legisli directament. I això jo entenc que no és així. Val a dir que nosaltres estem d'acord amb la ILP . I ho dic perquè no s'interpreti malament el nostre recel -que ha estat molt gran. Perquè els que coneixen la història saben que durant tres legislatures o quatre es va anant discutint aquest tema i mai no va arribar a port cap iniciativa fins a l'any 1995; però cal recordar que en aquells moments Convergència i Unió tenia majoria absoluta. Per tant la llei es va fer perquè nosaltres vam estar-hi d'acord.

Per altra banda, cal dir que una ILP es tramita d'acord amb els articles 106 i 107 del reglament de les proposicions de llei. Aquests articles diuen que una proposició de llei pot ser que no sigui presa en consideració i que no tingui la conformitat del govern si implica augment de crèdits o disminució d'ingressos en el pressupost en curs. El senyor Vintó els pot explicar què es fa perquè una proposició pugui superar aquesta barrera del govern, però això s'hauria d'haver fet abans, perquè ara de fet ja no es pot fer. No ho

recordo ara en aquest moment però diria que la clàusula miraculosa que permet salvar l'obstacle de govern no hi és.

Aleshores, després de tota aquesta guerra i, deixant de banda aquestes qüestions teòriques, on arribem? Arribem a que els promotors d'una LLP aconseguen fer el que poden fer cinc diputats; cinc diputats, del color que sigui o de barreja de colors, que poden fer exactament el que es fa a través d'aquesta mecànica complicada. Però tot aquest enrenou, totes aquestes batusses...tot això acaba que és un text, que és una proposició de llei en peu d'igualtat amb una cosa que poden fer cinc diputats. Per això, deia, que en aquesta primera iniciativa aquestes persones van dir, "home, siguem realistes a nosaltres ens interessa que aquest tema se solucioni; deixem-ho córrer. Pressionem els diputats" i els grups van fer el que ells volien i van donar-se per satisfets. Per tant, no és que vulgui ser pessimista; amb tots els respectes per a tothom és una fórmula força complicada perquè, en definitiva, l'últim acord el prendrà el Parlament.

En relació amb la pròrroga, podríem explicar aquesta antinòmia (i el senyor Gasch ja ha reconegut que legalment no podíem fer-ho). L'article 8 diu: "es compta a partir de tal dia". I en defensa dels meus companys que van votar a favor, cal dir que es va dir: "jurídicament, sí". Tota aquesta argumentació sobretot aquell argument "és clar, s'acosten les vacances..." és molt real però poc jurídica. Es va dir que donat que era una experiència primera, políticament ho havíem d'hospiciar, i per tant donàvem la pròrroga. Vàrem donar la pròrroga de la forma més extensa possible que es podia donar, començant com més tard millor. Quant a la Junta de Control jo diria -jo no era el ponent del grup, ho era el senyor Jaume Camps- que la idea que hi havia, i que és la que recull l'informe jurídic negatiu que va fer els Serveis del

Parlament sobre la concessió de la pròrroga, és que la Junta de Control acabés el dia que hi hagués Junta Electoral pròpia, i que fos la Junta Electoral. La idea que hi ha és que aquesta Junta de Control es va crear per a vostès, diguem-ho així. Però a partir d'ara ja existeix. I, en definitiva, a partir d'aquest moment els que siguin els tercers a presentar una ILP ja no tindran tots aquests problemes perquè la Junta de Control ja existirà.

JOAN VINTRÓ. Lletrat del Parlament

Només voldria fer algunes precisions tècniques. Jo insisteixo, per alguna intervenció que hi hagué, que estem parlant d'ILP en els termes estrictes que jo he dit. I en aquests termes, insisteixo, és una institució que té una acollida molt minoritària en els sistemes democràtics. No podem dir que hi ha molts països i moltes experiències perquè no és cert; hi ha alguns països, alguns; estrictament els que jo he citat, no n'hi ha més. No confonguem això amb altres tipus de campanyes de sensibilitzacions, de participacions democràtiques ja que de participació democràtica n'hi ha de moltes maneres. Infinitat. En tots els països, sortosament n'hi ha moltes; però no són ILP en els termes que estem parlant aquí; és a dir, que un conjunt de ciutadans pugui portar una proposta legislativa al Parlament perquè el Parlament decideixi si la vol tramitar i la vol aprovar. Perquè per això el Parlament és el titular de la potestat legislativa i ningú més no ho és (excepte en aquells supòsits que en aquesta potestat legislativa pot intervenir el conjunt del cos electoral). Mai una decisió legislativa serà de cinc-centes mil signatures ni de cinquanta mil ni de seixanta-cinc mil. Tampoc no ens hem d'espantar i dir "oh! és que es poden recollir seixanta mil signatures o cinc-centes mil signatures i després el Parlament pot dir que ho tomba".

Lògicament, el Parlament pot dir que ho tomba, perquè per això és el titular de la potestat legislativa, en termes estrictament jurídics i en termes de teoria política democràtica. En temes d'opinió política cadascú pot opinar el que vulgui, però en aquests termes és així. Per tant, no perdem la perspectiva del que estem parlant estrictament. I insisteixo, jo sóc potser menys pessimista que el senyor Escudé, però crec en la utilitat de la ILP. I tal vegada, en el cas aquest que està ara en tramitació a Catalunya, els partits polítics per les raons que siguin -evidentment, no em pertoca a mi d'entrar-hi- potser no han estat sensibles a aquest problema. Tal vegada aquest problema sigui un problema real davant del qual els partits polítics, tots ells, per motius diferents o pels motius que sigui, no han estat prou sensibles.

La ILP permetrà primer a través ciutadà i després arriba al Parlament a través de signatures, que s'obri un debat, i llavors els partits polítics s'hauran de pronunciar a favor o en contra, abstenir-se o el que sigui. Per tant, haurà complert una funció política democràtica molt útil i, en aquest sentit, indiscutiblement molt positiva.

Quant a les matèries excloses, insisteixo: hi ha poques matèries excloses en el cas català i moltes menys que en altres àmbits. Evidentment, el que no podem dir és que hi ha matèries excloses que no són de competència de la Generalitat. Lògicament, el que no és competència de la Generalitat no pot ser matèria d'una ILP. No es poden posar com a exemple de matèries excloses coses que la Generalitat no les pot fer: ni per Iniciativa Popular, ni per iniciativa dels seus parlamentaris, ni el Consell Executiu. En aquest sentit crec que podria ser un element a incorporar.

És cert que falta desenvolupament reglamentari de la llei. Falta reglament, falta desenvolupament reglamentari i aquesta és una mancança que, em sembla que no desvela cap secret d'Estat si dic que és així. El govern té la potestat reglamentaria per a garantir la millor aplicació de les lleis. I si hi ha una llei que requereix desenvolupament reglamentari, com en aquest cas aquesta el requereix, i el govern no ho fa, el govern no està exercint una de les funcions que té i que jo crec que en aquest cas no és purament facultativa. El govern hauria de desenvolupar tots aquells reglaments que calguin per a la millor aplicació d'aquestes lleis, perquè si no les lleis igualment després s'han d'aplicar i el problema és que, llavors, s'han de trobar mecanismes sobre la marxa per a regular allò que el govern no ha regulat. En aquest cas, per seguretat jurídica hauria estat molt millor que el govern hagués fet el reglament i evitar així que la Mesa, la Junta de Control i el Tribunal Superior de Justícia, amb l'assessorament dels uns i dels altres, anessin intentant trobar una fórmula perquè aquests ciutadans poguessin exercir un dret que legalment tenien. Per tant, si hi hagués hagut el desenvolupament reglamentari hauria estat molt millor.

Pel que fa a la qüestió de la tramitació, és cert que un cop s'hagin recollit les signatures -si, efectivament, s'han recollit totes les signatures degudament acreditades amb els requeriments, etc.- hi ha un tràmit previst en el reglament, article 106 i 107, que és que abans de la presa en consideració s'ha de comunicar al Govern que hi ha aquesta Iniciativa Legislativa. El govern pot manifestar el seu criteri; és a dir, manifestar la seva opinió -estrictament la seva opinió- en relació al tràmit que vindrà després al Parlament, que és la presa en consideració. Aquest aspecte que no té unes conseqüències vinculants massa importants ni massa

significatives, és simplement el coneixement de l'opinió, què opina el govern sobre d'aquella Iniciativa.

El que sí que potser és més transcendent és que el govern pot oposar-se a la tramitació d'una ILP adduint motius de caràcter pressupostari. És a dir, aquella llei pot implicar un augment de les despeses, una reducció dels ingressos, d'acord amb el pressupost de l'any en curs. Davant de proposicions de llei dels grups parlamentaris que els són inconvenients, sí que a vegades pot ser relativament fàcil trobar la forma de dir que allò els desequilibra d'alguna forma el pressupost. El Govern simplement ha de fer un escrit adreçat a la Mesa dient que "aquesta proposició de llei que es va presentar tal dia, atès que desequilibra el pressupost en curs d'acord amb l'article tal, tal ...m'oposo a la tramitació" i no es tramita. És a dir, no va ni a presa en consideració. Què fan o què han fet els grups parlamentaris per obviar aquest problema? Posar una disposició a la mateixa proposició de llei que diu "les eventuales despeses pressupostàries, desequilibris pressupostaris, que pugui comportar aquesta proposició de llei, s'entenen deferides en el pressupost no en curs sinó de l'any següent". En altres termes, si per aplicar aquesta llei calen diners i no estan consignats pressupostàriament, s'entendrà que no es començarà a aplicar la llei en aquells aspectes que costin diners fins al pressupost de l'any següent. Això ja ho fan tots els grups parlamentaris, i, els autors d'aquesta proposició de llei -potser no prou avesats a aquests entrellats parlamentaris- no han inclòs aquesta cautela. Per tant, el Govern s'hi pot oposar per raons pressupostàries. Si ho farà o no això ja és criteri del govern. En tot cas, per futures ILP si les ha d'assessorar el senyor Gasch, li ofereixo aquest "truco" perquè el tingui present.

ORIOI VILA. Secretariat del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya

Primer de tot vull dir que havia de venir l'Eduard Batllori, president del Consell Nacional de la Joventut, però no ha pogut venir. Tractant-se del tema que es tracta també crec que és rellevant dir que estic al secretariat del Consell com a representant de les organitzacions polítiques juvenils.

La reflexió que volia fer era sobre els avantatges i inconvenients d'una ILP, i els objectius que realment es busquen en dur a terme una ILP. El govern pot adduir raons pressupostàries si no es coneix aquesta clàusula, i el que és més evident és que si la Mesa la formen representants de partits polítics i no els interessa el tema, també ho pot bloquejar.

Si el que es volgués és fer una democràcia més directa a partir de convertir les ILP en una via més, en sentit que n'hi poguessin haver deu cada any, això realment comporta una complicació que fa que no sigui viable. Aleshores, quines són les motivacions que porten realment que es presentin ILP? Crec que n'hi ha moltes i molt bones que no són per a les quals ha estat pensada la ILP, i per això hi ha totes aquestes traves.

Aquí s'exposava la necessitat de dirigir-se a la ciutadania i d'oferir aquesta participació democràtica on potser els partits no arriben. Una gent que té un missatge a donar vol arribar a altra gent. Es pot afavorir aquesta participació, però amb l'inconvenient que això ha de ser excepcional -hem vist que no és una via ordinària. És una via de participació alternativa als partits (aquesta via de fet ja hi és) perquè les complicacions que implica dur a terme una ILP fan que a la

pràcticaels que la duen a terme siguin grups organitzats que ja poden exercir una pressió directa sobre els diputats. Aleshores, les raons poden ser moltes altres: des d'una voluntat de legitimació de la gent que presenta la iniciativa, fins a raons internes de l'entitat. Parlaré d'un exemple, perquè aquí hem parlat només de la ILP que s'està portant a terme, però jo en recordo una que està en tràmit de recollir signatures, el que passa que no és a Catalunya sinó que és al Congrés dels Diputats. És una Iniciativa Legislativa referent a les empreses de treball temporal. Està oficiada en aquest cas -i veureu la paradoxa- per la UGT de Catalunya, per la Joventut Socialista de Catalunya, el suport de la Joventut Nacionalista de Catalunya, les Joventuts d'Esquerra Republicana, Unió de Joves i el Bloc d'Estudiants Independentistes. Podeu veure quin conjunt d'entitats, en principi no estrictament ciutadans de peu, estan donant suport a la Iniciativa Legislativa. Evidentment, el que es busca aquí són coses absolutament diferents i per tant no és l'objectiu original.

Des del punt de vista estrictament jove, només vull destacar que les dificultats que s'apuntaven aquí en el cas jove encara augmenten: problemes econòmics, problemes d'estructures d'entitats... no vull explicar en l'àmbit de les entitats juvenils com estan tots aquests temes.

EDUARD VINYAMATA. Universitat Ramon Llull

A mi m'agradaria desplaçar lleugerament el tema del debat vers el camp polític, que en definitiva és el que determina l'ordenament jurídic, i, a més a més, relacionar-lo amb el que és l'àmbit de la democràcia. Hi ha la política o la pràctica democràtica per part dels partits polítics, però no oblidem que existeix una política molt important en la realitat que és

també la dels grups d'interessos, no únicament de la societat civil sinó també dels grups dels interessos econòmics, que no podem menysprear en absolut en l'activitat política del país.

Jo crec que aquest debat, recull d'una manera molt encertada el que jo m'imagino que existeix com a motivació de rerefons que és fomentar aquesta democràcia directa, aquesta participació o aquest debat. I penso que seria bo que potser en el futur, en possibles convocatòries similars, es preveïés també, per exemple, la participació activa i directa de representants de grups d'interessos econòmics, perquè així tindríem segurament el marc complet del que és l'activitat política real d'un país; no amb la idea de culpabilitzar ningú, ni amb la idea d'aprofitar-se que ara els tenim aquí. No, no, en absolut. Al contrari: simplement per trobar aquest terreny de concòrdia, aquest terreny de participació en el qual hi ha grups econòmics, dels quals evidentment no podem prescindir perquè són els que estan fent funcionar, ara mateix, el país i la societat, però també, justament, les persones que representen el no poder. És a dir, els que no tenen poder polític o el seu poder polític és molt escàs, com per exemple, els grups ecologistes, però que el que està representant és, en definitiva, persona tal qual o el ciutadà en la seva majoria.

Evidentment, també aquells que estan desenvolupant l'ordenament jurídic jo crec que és molt important que hi siguin presents -perquè en definitiva és la normativa, el reglament, que després haurà de regir la societat, els polítics -per suposat- i qualsevol altre estament social: les Universitats, que també hi són presents i que també tenen un paper, etc. Jo crec que justament d'aquest tipus d'iniciatives és d'on pot sortir, realment, en el futur -si això es multiplica, s'incrementa i es millora- un tipus de democràcia

directa i fer realitat allò en què es basen totes les democràcies, que és la sobirania popular i que està recollida, normalment, també en l'ordenament jurídic. Per tant animaria la Fundació Jaume Bofill a continuar en aquesta línia, perquè jo crec que falten aquesta mena de comissions parlamentàries civils com la que estem assistint actualment, a la qual jo diria que hi ha la representació no-formal de la societat d'un país. És a dir, podrien faltar algunes persones, però realment sí que hi ha l'estament que pensa, l'estament que normativitza, l'estament polític, podria haver-hi l'estament de les empreses que creen riquesa, i la representació de les institucions i dels grups, que representen el ciutadà sense poder, que és, en definitiva, la majoria.

JOAN RIDAO. Diputat al Parlament per ERC

Igual que en Raimon Escudé, he estat convidat a assistir en nom del meu Grup Parlamentari, però també, d'una o altra manera, en tant que diputat que ha intervingut presentant alguna iniciativa, no solament en aquesta legislatura sinó també en l'anterior, que va ser subsumida en aquella ponència conjunta que finalment va donar lloc a la llei de l'any 1995.

Em sembla que en Josep M. Gasch ha parlat reiteradament de por; parlava de temor del legislador a l'hora d'acollir en l'ordenament jurídic una figura, una institució com la ILP. Jo crec que aquesta por, aquest temor, i fins i tot una certa poca fe, poca convicció, és la que ha vingut presidint no sols l'acolliment que ha tingut aquesta figura en l'ordenament jurídic sinó, fins i tot, la seva aplicació i desenvolupament posterior.

M'explicaré, i crec que per raons històriques s'entendrà molt fàcilment. L'any 1978, el Legislador Constituent acull en la Constitució la institució de la ILP. A partir d'aquell moment, el conjunt de comunitats autònomes de l'Estat també van acollint aquesta figura en els seus estatuts, amb més o menys fortuna. L'Estatut d'Autonomia de Catalunya, l'any 1979, també fa un reflex d'aquesta figura, i d'una o altra forma un mandat genèric al Parlament perquè legislin aquesta matèria. És evident que des de l'any 1979 -quan l'Estatut consagra no la potestat però sí la iniciativa legislativa no només pel Parlament i pel govern sinó pel conjunt de ciutadans de Catalunya- fins a l'any 1995, quan finalment disposem d'una llei, hi ha un retard; un retard que té unes causes i unes explicacions concretes. El llibre de Ferran Camps és molt aclaridor (Ferran Camps, 1997. *Iniciativa Legislativa Popular*, Fundació Jaume Bofill. Per mi ha estat un estímul descobrir aquest llibre i, en certa forma, aquesta reflexió també hi és continguda. Crec que aquest "viacrucis" particular que ha sofert la ILP a Catalunya des de l'any 1979 fins a l'any 1995 és producte de la mateixa cautela extrema que en el seu moment té el legislador estatal en acollir la ILP. Aquesta por s'expressa a l'hora d'incorporar altres tècniques de democràcia directa no cal que parlem del referèndum mateix, de l'aplicació pràctica que ha tingut i dels pocs exponents que hi ha hagut fins ara.

En primer lloc hi ha un cert temor -fonamentat en part- del dubtós crèdit democràtic que tenen les experiències plebiscitàries del tard-franquisme, ben recents i que tenien una certa immediatesa en el temps, l'any 1978.

En segon lloc, l'any 1978 hi ha la necessitat i la voluntat de consolidar el sistema de partits polítics, però no tant l'any 1995. Aquesta necessitat plana durant tota la discussió i durant tot el debat constituent, i posteriorment també té un

reflex en l'acolliment que té la ILP en el conjunt de comunitats autònomes. Fins i tot m'atreuria a dir que algunes elits polítiques –i això sí que ho explica molt bé en Ferran Camps- actuen com un veritable fre, molt important al desplegament de la ILP. Per tant, hi ha una evident descompensació -una descompensació diria gairebé brutal- del dret a participació política: aquest binomi participació directa-participació representativa es trenca netament a favor de la democràcia representativa. En aquest sentit, la llei catalana, la de l'any 1995, ha estat una llei que s'ha ressentit d'aquestes pors. Però, evidentment, l'any 1995 no es podien expressar aquestes pors i aquests temors amb la mateixa consistència que l'any 1978. En alguna legislatura hi va haver diverses iniciatives partidàries que van acabar decaient perquè va acabar el termini de la legislatura. Finalment va ser possible una iniciativa conjunta per arribar a una llei, com la que en aquests moments tenim, que no és -jo almenys he intentat demostrar-ho al Parlament- la millor de les lleis possibles. Abans, el lletrat del Parlament Joan Vintró destacava algun dels elements d'una iniciativa d'ERC i també una d'IC-EV, que fa ben poc temps es van presentar al Parlament i que intentaven, almenys, modificar puntualment algun dels aspectes de la llei, tot i que, segurament, un aprofundiment més democràtic en la figura del ILP mereixeria una reforma constitucional i fins i tot, si convé, de l'Estatut. Però en allò que podíem fer, que és reformar la llei catalana, ens vam atrevir almenys a plantejar nou modificacions. Algunes d'elles les ha destacades Joan Vintró, i jo les repetiré, i també n'esmentaré unes altres a les quals em sembla que ell no s'ha referit.

La primera és el nombre de signatures, que és el primer obstacle, el primer fre. És veritat, i Joan Vintró ho deia, la ILP no té gaires referents homologables a nivell europeu i mundial. És una figura relativament coneguda que té tradició

molt escassa en el marc constitucional comparat europeu i mundial. Però també és cert que en altres ordenaments el nivell és molt baix, com per exemple en el cas italià no solament a nivell regional sinó a nivell estatal, on per un cos electoral de quaranta-set milions de persones s'exigeix un nombre de cinquanta mil signatures. Evidentment, les cinquanta mil signatures per quaranta-set milions és un sostre al qual segurament ens podem equiparar. Des d'aquest punt de vista, nosaltres plantejàvem baixar de les seixanta-cinc mil signatures a trenta-cinc mil. Iniciativa-Els Verds plantejava baixar a cinquanta mil. Podríem arribar a convenir un terme intermedi, i, no crec que ningú qüestionés si són trenta-cinc, quaranta o quaranta-cinc. La cosa és que seixanta-cinc mil és un nombre molt reforçat de signatures.

La segona qüestió concreta és l'exigència de disposar d'un autèntic text articulat i no un text genèric. Hi ha models en què aquesta qüestió està recollida. Cal no oblidar aquelles dosis de voluntarisme, de bona fe i de poca professionalitat que empenyen aquests tipus d'iniciatives. En Joan Vintó s'oferia abans a assessorar per aquella clàusula famosa de la qual jo soc un damnificat extraordinari durant aquesta legislatura. Per tant, la possibilitat d'un text genèric i que els serveis tècnics i jurídics de la Cambra acabin donant forma a una ILP seria una reforma que facilitaria el desplegament de la ILP.

La tercera qüestió seria el tema de memòria explicativa. Si a cap altre titular de la iniciativa legislativa no se li exigeix o se li exigeix d'una manera molt laxa la memòria explicativa juntament amb un preàmbul o exposició de motius, que ja reflecteix perfectament el que impulsa un grup parlamentari o un nombre de diputats a presentar una proposició de llei, per què se li ha d'exigir a un grup promotor o a unes persones que presenten una ILP?

L'altra qüestió és aquella del criteri d'homogeneïtat: l'exigència que totes les qüestions que siguin objecte de l'articulat de la proposta tinguin una certa homogeneïtat entre elles. Aquesta tampoc no és una exigència que es pot aplicar als diputats ni als grups parlamentaris ni al Govern en els seus projectes de llei. No és lògic que en una mateixa Iniciativa no es puguin reformar materialment o substantivament textos diferents o lleis diferents, abastar matèries diferents. Per tant, també caldria modificar aquest aspecte.

Hi ha una altra qüestió que també és molt curiosa en la llei: és la possibilitat de denegar la tramitació d'una ILP sempre que coincideixi en l'objecte amb una altra Iniciativa parlamentària en curs. Per què hem de privar a un grup de persones, que a més vénen amb l'aval de seixanta-cinc mil signatures -o mig milió en el cas estatal- de poder presentar una Iniciativa quan n'hi ha una altra presentada per un grup parlamentari o pel mateix Govern a través d'un projecte de llei? Em sembla que és un requisit sobrer i absurd.

Quant al termini de presentació voldria dir que vosaltres teniu l'experiència, i en aquest cas el Parlament ha tingut la deferència d'ampliar extraordinàriament el termini. Però és un termini molt escadusser, molt breu.

Pel que fa a presència en seu parlamentària del grup promotor, em sembla que la preveu la Comunitat Autònoma d'Aragó -crec que és de les últimes lleis, i per això és de les més innovadores-. A Catalunya, quan es presenta la Iniciativa, la Mesa l'admet a tràmit, i la qualifica, i abans de la presa en consideració de la proposta, el grup promotor en perd absolutament el control. No hi ha cap moment processal durant la tramitació en què sigui present al

Parlament; ni tan sols en el moment de presentar la Iniciativa davant el Ple. Per què ha de ser un secretari de la Mesa, en aquest cas podria ser Raimon Escudé, qui ha de llegir de dalt a baix el text de la Proposició de Llei i no pot ser un membre del grup promotor, com en el cas de l'Aragó, que des de la tribuna d'oradors pugui exposar els motius i, per tant, fer-ho segurament d'una manera més pedagògica?

I finalment, hi ha aquella qüestió, que també ha estat apuntada, de la possibilitat de la retirada de la Iniciativa. És a dir, és absurd que en el moment que es desfigura absolutament el propòsit inicial que impulsa a presentar aquesta Iniciativa, pel treball o les aportacions fetes pels diversos grups parlamentaris, el grup promotor que – repeteixo- ja ha perdut el control de la Iniciativa, no pugui retirar-la. Almenys, en tant que promotor i titular de la Iniciativa, hauria de poder-la retirar en qualsevol moment que ho volgués fer.

Crec que són vuit o nou aspectes o qüestions concretes que podrien millorar o contribuir a millorar substancialment la ILP a Catalunya.

JORDI SÀNCHEZ

Crec que hem fet molta referència a aspectes, en bona part tècnics, del desplegament de la Iniciativa. I crec que és important perquè és un moment oportú per a fer-ho.

Però crec que probablement ens hem oblidat fer una valoració més política, o l'hem feta una mica de refiló. Per exemple, crec que no hem valorat els avantatges que per la cultura democràtica d'una societat pot tenir la ILP, com a valor afegit. És a dir, el fet que el ciutadà se senti

corresponsable de discutir el futur i de participar, ni que sigui a través de donar una signatura, en una proposició de llei, crec que pot tenir un efecte educatiu que pot ser petit, però que en una societat en què l'afecció a la democràcia per part del ciutadà i la seva credibilitat no és molt gran, crec que no hauríem de menysprear.

Em sembla que Raimon Escudé apuntava que tècnicament això no té gaire sentit, quan cinc diputats poden fer el mateix. Mirat des de la vessant estrictament tècnica, té tota la raó. Segurament, fent lobby amb cinc diputats ens estalviariem uns esforços espectaculars. El problema és que segur que cinc diputats no tindrien el mateix efecte davant l'opinió pública ni davant la societat, ni farien aquesta pedagogia que jo aportava com a element de reflexió. Per tant, en aquest sentit, malgrat que tirar endavant la Iniciativa sigui complicat tècnicament, com s'ha demostrat, i malgrat que la llei a Catalunya no sigui ni molt menys de les pitjors en dret comparat, políticament valdria la pena impulsar experiències d'ILP.

Jo crec que el Parlament faria bé d'intentar també tirar endavant una legislació en un altre àmbit—directament no té res a veure amb això, però sí que hi pot tenir a veure— que és reconèixer el lobbisme. El lobbisme, que és la capacitat d'actuar des de la ciutadania en el Parlament, és un fet que es practica cada dia. Només cal anar al Parlament per trobar grups de ciutadans, organitzats o no, reunits amb parlamentaris intentant tirar endavant les seves iniciatives. Per no sé quin tipus de vergonya o moral "falsa", aquest tema mai no s'ha reconegut a Espanya. Si no recordo malament, el CDS va intentar una iniciativa al Congrés dels Diputats que va decaure, però aquest, que és un fet reconegut a Brussel·les, reconegut, òbviament, a Estats Units i a Gran Bretanya, no és reconegut al nostre país. Que

no sigui reconegut no vol dir que no es practiqui. Si el mateix Parlament reconegués i regulés quin són els mecanismes d'accés dels ciutadans al Parlament i als grups parlamentaris, també ens podríem estalviar en determinats moments ILP, donaríem transparència al procés legislatiu i intentaríem apropar el ciutadà al Parlament.

FERRAN CAMPS

Penso que ja s'han remarcat moltes dificultats sobre la ILP però jo crec que tot i això és un instrument bastant viu. Que en el dret comparat és limitat, és cert. També val a dir que hi ha alguns països que no s'han mencionat, com Liechtenstein, que ha fet diverses propostes. A Argentina, en l'última reforma de la Constitució s'hi ha incorporat. A Mèxic, després dels fets de Chiapas, hi van haver diverses propostes de reforma democràtica que es van incloure.

També s'ha de fer esment que la Iniciativa també es contempla en l'àmbit local com en el cas de Suïssa i el cas d'Àustria, que tenen experiències; a les comunitats autònomes de l'Estat espanyol com Andalusia, Múrcia i Madrid es contempla; la carta municipal de Barcelona inclou la Iniciativa dels ciutadans, (Iniciativa Popular), i el Règim Foral Basc, els tres Règims Forals, també l'inclouen.

A part d'això, crec que hi ha la idea que els partits polítics surten debilitats amb la ILP. Els estudis que hi ha hagut recentment, a Suïssa en concret -és clar que Suïssa és una altra cosa-, demostren que els partits fins i tot en poden sortir reforçats, perquè, a més a més, en moltes Iniciatives tant a Suïssa com a Àustria hi tenen presència. Per exemple, a Àustria, per presentar una Iniciativa Popular cal el requisit o l'aval dels partits polítics. A Itàlia també ho han presentat

més en el referèndum abrogatiu que en la Iniciativa Legislativa, però els partits també hi tenen una funció. I, sobretot, cal dir que la ILP es viu amb normalitat. Relacionat amb això que hem parlat de la Democràcia electrònica, hi ha una pàgina web que explica tot d'Iniciatives i referèndums que es fan al món. Són una constant, és a dir, són elements vius que es viuen amb completa naturalitat.

Sobre els límits de la participació de la comissió promotora cal dir que sí que es permet la presència de la comissió promotora quan s'està debatent en ponència a Galícia, Aragó i a les Illes. A Aragó fins i tot es permet la retirada de la proposició de Llei per part de la comissió. Això és així perquè a Aragó van tenir la primera ILP i resulta que la van presentar amb un contingut i que en el debat parlamentari es va transformar completament. El mateix està succeint amb una ILP a Canàries; resulta que era perquè no es fes una urbanització i la tramitació parlamentària està provocant que es faci una urbanització. El que vull dir sobre la comissió promotora és que, per exemple, les propostes que hi va haver del PSUC o d'Iniciativa i d'Esquerra Republicana fins a l'any 1995 no incloïen la participació de la comissió promotora. La darrera proposta d'Iniciativa per Catalunya presentada el 23 d'abril no la contempla -no conec la d'Esquerra Republicana-. Estic d'acord en el fet que hi hagi més matèries, més competències, però el fons, és a dir, qui decideix, no es modifica.

Voldria comentar també tres elements molt generals. Un és que malgrat totes les dificultats, la ILP és un instrument viu ja que cada cop se'n presenten més. Ara, en l'àmbit estatal n'hi ha dues o tres que s'han presentat els darrers quinze dies: una de CCOO sobre els riscos laborals en la construcció, una altra que ha presentat una senyora en concret -que ha recollit signatures- que tramitarà algun aspecte sobre el tema

de penalitzar més la gent que mata en accidents de trànsit. En les comunitats autònomes tenim quaranta-una ILP presentades, de les quals se n'han aprovat sis. És a dir, se n'han presentat moltes però aprovades poques; a nivell estatal una. De catorze o quinze iniciatives, només se n'ha aprovat una. Hi ha una dinàmica cada cop més forta de presentar ILP, tot i que hi ha molts límits.

L'altra qüestió és qui presenta Iniciatives. Si parlem de l'àmbit mundial: els partits polítics en presenten, col·lectius com el que veiem a Catalunya, però la iniciativa d'àmbit individual també es dona, i en grups de pressió presenten iniciatives a Suïssa i als Estats Units.

Hi ha un element, però, que em sembla important: qui presenta les Iniciatives és un públic molt plural. Ens podem trobar amb propostes del tipus de la prohibició d'incineració i també propostes en favor de la xenofòbia (a Àustria). Ara bé, és bo o dolent que es presentin propostes d'aquestes? Penso que és bo que es presentin, perquè si no el tema queda soterrat. És a dir, jo crec que hi hauran partits polítics que estan a favor de la xenofòbia que no ho recullen, i hi ha grups que ho expressen. Jo crec que un debat públic sobre això és bo.

I l'última qüestió és qui decideix? El tema fonamental de la ILP o de qualsevol participació és qui té l'última paraula. Aquí s'ha dit que han de ser els parlamentaris. Jo crec que cada dia es qüestiona més que siguin ells els últims que poden decidir. A més a més, hi ha altres experiències en altres països en els quals l'última paraula en temes d'ILP la té la ciutadania.

JORDI CAPO. Universitat de Barcelona

El primer que voldria dir és que soc un fervent partidari de la democràcia representativa per sobre de la democràcia directa, i crec que la democràcia representativa i el parlamentarisme té notables avantatges sobre la democràcia directa. Dit això, diria que el tema de ILP és un tema que a mi em sembla força irrellevant, tant si es restringeix com si s'amplia. Crec que no modifica essencialment els paràmetres que permeten definir una societat com a democràtica. Si desaparegués la Iniciativa Parlamentària Popular d'Espanya i de Catalunya, Espanya i Catalunya continuarien essent igual de democràtiques; i si s'ampliés el nombre de dies en els quals es poden recollir les signatures, o la possibilitat que la Comissió Promotora participés al Parlament defensant la proposta, etc. crec que la situació democràtica seria essencialment la mateixa. Reconec, però, com es deia abans, que el fet de poder recollir signatures pot ser un element de cultura democràtica en la població. Però si no existís ILP, i en canvi existissin grups que fessin pressió sobre els partits polítics presentant demandes i presentant també signatures als partits polítics o en el Parlament per tal que és fes alguna cosa, també seria un element de cultura popular. Per tant, en aquest sentit, no crec que ni l'ampliació ni la restricció modifiquin el fenomen d'una manera gaire rellevant.

Després voldria dir que s'ha parlat que els parlamentaris o els polítics tenen por de la ILP, i en tenen desconfiança. És evident que tenen desconfiança, i s'ha parlat també de descompensació etc. Jo crec que hi ha una contradicció tècnica que porta, inevitablement, a problemes. Voldria posar un exemple, -encara que no sigui ben bé el mateix- sobre aquesta contradicció tècnica de què parlo, però crec

que forma part de la mateixa idea: estem parlant de la conveniència, d'alguna manera, de democratitzar el Parlament a través de la ILP; per tant alguna cosa tindrà a veure aquí el sistema de partits polítics. Si el sistema de partits polítics és més democràtic o menys democràtic, farà més o menys falta, inversament, la ILP. Si en el Parlament hi ha molts partits polítics, és més fàcil que molts tipus diferents de demandes circulin. Si hi ha pocs partits polítics potser es pot pensar que hi haurà més restricció de demandes, Però és clar que és molt possible que vagi correlacionat: que quan més tancat sigui el sistema electoral, més fàcil serà que no hi hagi ILP. Per tant, amb què ens trobem? Amb què pot haver-hi més ILP com més democràtic sigui tot el sistema en el seu conjunt. Per tant, aquí d'alguna forma es devaluen les possibilitats d'entrada de la ILP, en el sentit que ja hi ha grups que poden recollir aquelles mateixes opcions. El problema real es aquest: per què una cosa que té demanda social no és recollida pels partits polítics? Per què una cosa que cinc diputats -i ara estem en el cas de Catalunya- poden presentar, no l'ha presentat cap diputat? No l'han presentat aquests cinc diputats? No la presenta cap partit polític? Aleshores, el problema és aquí. I, si el que es busca és fer una campanya de dinamització cultural o de dinamització política a la societat, és evident que s'està dient que això no és el que estant defensant els partits polítics. Per tant, si això s'ha fet contra els partits polítics, no té cap possibilitat –perquè, inevitablement, la decisió final sobre la llei, sobre el contingut de la llei, ja no sols sobre la presa en consideració sinó sobre el contingut final de la llei, depèn dels partits polítics-. Per tant, jo crec que la ILP, d'alguna forma, tècnicament és contradictòria amb un sistema parlamentari obert que no hagi recollit prèviament aquell tipus d'iniciativa.

De totes formes, l'òrgan crea la funció. En aquest cas l'òrgan és la ILP i pot tenir alguna virtualitat: per exemple, si una majoria permanent bloqueja permanentment un tipus de llei. En aquest cas potser es pot crear, a través de la ILP, un cert moviment de rebuig d'aquell bloqueig. Estic pensant, per exemple, que en el cas d'una llei electoral que a Catalunya no es crea, potser a través dels mateixos grups parlamentaris que la proposen es podria fer una certa pedagogia a través d'una recollida de signatures, etc. Aquesta virtualitat sí que la veuria. Però la virtualitat de fer a través d'una ILP una llei que cap grup parlamentari, amb un sistema molt pluralista de grups parlamentaris, no hagi volgut, jo crec que no té massa sentit. Són idees disperses, són idees diferents, però jo crec que són idees que val la pena tenir en compte, perquè és molt fàcil queixar-se sempre dels polítics, o de la democràcia, o del Parlament, o demanar la democràcia directa perquè la gent participi, etc. El Parlament fa molts anys que està inventat i si la ILP ha tingut històricament les dificultats que ha tingut, és per alguna raó. No és perquè tots els polítics siguin dolents, perquè no hi hagi hagut ningú que hagi volgut democratitzar el sistema, etc. És perquè les coses tenen unes determinades lògiques i aleshores és complicat.

JOAN SERRA. Assessor jurídic GP IC-EV

Excuso la presència de Roc Fuentes, diputat, perquè el debat coincidiria amb una altra comissió que tenia al carrer Ciutat i no ha pogut venir.

Tècnicament, ja se n'ha parlat molt i em sembla que ja s'ha posat sobre la taula la dificultat i la possibilitat de millora que tindria aquesta llei. És clara la necessitat urgent d'una reglamentació, d'un desenvolupament, com diu la mateixa

disposició final primera, per ajustar aquests problemes pràctics daquesta segona ILP. Però a mi em sembla que el tema té un fons molt més polític. La cultura de la participació ciutadana és una cultura molt fluixa, molt tova i molt debilitada. Està clar que en el període pre-democràtic, en el període franquista, la participació ciutadana polititzada, tant en els partits, com en les associacions, com en els sindicats, existia amb una potencia que ja sabem quina va ser. En uns partits més que en altres, però bàsicament assistíem a una cultura de crítica i de proposta. Aquesta cultura de participació s'ha anat debilitant en el període democràtic. A nosaltres ens sembla, i ho hem parlat sovint, que perquè el Parlament pugui tirar endavant iniciatives legislatives futures i novedoses i perquè l'engranatge estigui ben afinat i ben engreixat, a mi em sembla que la base seria començar precisament per baix: a nivell municipal i a nivell d'una certa responsabilitat dels partits polítics, de tots en concret, en els seus ajuntaments o diputacions o altres àrees o entitats municipals, que haurien de potenciar aquesta actual regidoria -que és "la Maria"- que és la participació ciutadana. És una regidoria debilitada i que des de segons quin fòrums, per exemple, des de la Diputació de Barcelona, des del Patronat Flor de Maig s'està potenciant i s'estan agilitant amb dosis de vitamina. Perquè realment la participació ciutadana ja en el primer nivell que és el local, és quasi nul·la. Això és negatiu tant per al ciutadà com per al partit polític que està a l'alcaldia. Perquè tard o aviat arriba un moment que el coixí electoral o el coixí d'implicació en el poble, a la ciutat és inexistent. Per tant, hi ha un staff, polititzat i molt sovint burocratitzat i un staff real i ciutadà que a vegades no tenen res a veure.

Per tant, ens sembla que aquesta potenciació de baix és necessària perquè a dalt, o sigui, al Parlament arribin d'aquí uns anys altres "atletes" més ben preparats, o més ben

entrenats, i per tant molt més rodats. Nosaltres entenem que això s'ha de potenciar des de baix. Aquesta forma dels nuclis d'intervenció participativa, els NIPS, que s'ha donat a segons quins municipis catalans, sobretot amb vessants urbanístiques, és un element que al País Basc sembla ser que s'ha potenciat bastant. Aquí, menys. Rubí i Sant Quirze han fet experiències sobre aquests nuclis de participació en temes urbanístics. El pla general arriba a ser la llei, podríem dir, urbanística municipal o la norma urbanística municipal; per tant, podria ser una nova empenta el fet de poder anar participant en aquest nivell de planejament general municipal.

En relació amb aquest escull que el govern pot posar, el Joan Vintró apuntava un petit truc i en Joan Ridaó deia que molt sovint n'ha estat víctima. Jo puc dir clarament que nosaltres també n'hem estat víctimes -ara ja no- i jo ho he viscut perquè alguna vegada ajudava a redactar aquesta disposició final, que havia rebut "floritures", podríem dir, de contestació per part del Govern, dient que no admetien a tràmit la nostra proposició de llei perquè no s'entenia bé. Per tant, ho posaves de tres maneres diferents perquè s'entengués que aniria pels pressupostos següents. Per tant, hem patit aquesta "coletilla" que realment s'ha de tenir en compte, però que em sembla que a aquesta ILP. Cap problema, perquè aquest article 107 diu que "dirà sí o no a la tramitació si implica augment de crèdits o disminució dels ingressos". En aquest cas hi ha una disminució de la despesa, perquè si no hi ha incineracions, no hi haurà plantes incineradores i no hi haurà inversió pública de la que sigui. Per tant, en aquest cas és un estalvi de diners i no sé si tindreu molts problemes. Segur que sí.

En relació a la proposició de llei que l'abril de 1998 Roc Fuentes va presentar al Parlament, i en la línia de Joan

Ridao, nosaltres també parlàvem de disminuir el número de signatures fins a cinquanta mil, com a dit ell, i d'ampliar aquests terminis actuals a sis mesos per a la recollida de signatures i a tres mesos per a l'ampliació.

EULÀLIA SOLÉ. Sociòloga i escriptora

Per una banda penso que ens hem de congratular de tenir aquesta ILP ja que, pel què s'ha dit, som pocs els països d'Occident que la tenim. I per altra, també queda clar que la ILP desperta recels dintre d'alguns grups parlamentaris.

Anant una mica enrere veiem que a l'any 1976, que era al principi de la transició i quan lògicament no hi havia democràcia de cap mena, sí que hi havia moltíssima Iniciativa Popular, on es veien les coses que la gent demanava, no simplement la gent de base sinó col·legis professionals, etc. Jo pensava que aleshores es podria fer un debat - no a nivell tan superestructural i més de base, perquè estem parlant, justament, d'Iniciatives Populares- per comparar, què és el que llavors es demanava i per on es va ara. Citaré ràpidament algunes coses. Recordem que en 1976 no hi havia democràcia però els mitjans de comunicació feien de portaveu de totes les demandes que hi havia. Ara diem que hi ha poca cultura de tenir Iniciatives populars, i potser és perquè en aquests anys el que s'ha fet és ofegar-la. Però la gent la tenia i penso que, de fet, encara la tindria si li deixessin expressar-la.

En l'Institut Nacional de Previsió, diverses entitats ciutadanes, associacions de veïns i cinc mil firmes -que en aquella època era molt, perquè tothom havia d'estar molt callat, tenia molta por-, van demanar que els jubilats i els treballadors en actiu tinguessin accés al control i gestió dels fons de la Seguretat Social. Respecte

a l'ensenyament, la Junta General del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Madrid va fer públic un document en el qual deia que la doble estructura escolar pública i privada era una de les grans insuficiències del sistema educatiu, i per tant demanava un cicle educatiu únic, una escola unificada i un cos únic d'ensenyants, amb tot el que això representa de subversió de tot. Lògicament, de seguida la conferència catòlica nacional de pares de família, de pares d'alumnes, es va oposar que hi hagués una escola única, que hauria estat la pública, és clar, i a més a més religiosament neutra.

En el sector econòmic n'hi ha per sucra-hi pa. Hi havia encara l'Arias Navarro en el Govern, i a la facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona va haver-hi un cicle de conferències sobre programes econòmics de l'Alternativa Democràtica, en el qual van parlar representants de diferents partits. La Democràcia Cristiana va fer molt èmfasi en l'autogestió. Es parlava llavors d'autogestió com ara podem parlar de coses molt més senzilles. Miguel Boyer, en representació del PSOE, també abonava l'autogestió. Francisco Fernández Ordoñez, com a representant de la Federación Social Demócrata també era partidari de l'autogestió i citava a Mitterrand, que deia que s'havia de començar per l'empresa pública.

Tot això eren Iniciatives Populars i que tenien un ressò tremend. I ara ens hauríem de preguntar si algunes coses s'han aconseguit o no s'han aconseguit, o si ja no són necessàries, ja que les Iniciatives actuals no van per aquest camí. Diré una anècdota democràtica un grup de persones, entre els quals hi havia el president internacional de la Pax Romana, es va adreçar al Cardenal Arquebisbe de Barcelona demanant amb paraules textuais "l'ajornament de l'administració del baptisme, fins que la persona que l'ha de rebre hagi assolit el nivell de maduresa suficient que faci possible una adhesió personal i lliure a l'església".

Pel que fa a tema dels lobbies cal dir que aquests sempre representen uns grups que ja tenen el poder, per tant encara que hi hagi pressions sobre els parlamentaris sempre les faran els mateixos. Els altres temes, com el d'aquella senyora que demana que es castigui més els qui atropellen, també són interessants i tenen moltíssima importància i va bé aquest mecanisme de la ILP per poder-ho aconseguir.

MONTSERRAT PERELLÓ. Centre d'Estudis de l'Hospitalet

Jo només comentaré el tema de la contradicció del qual ja ha parlat el company de la Universitat de Barcelona.

Crec que és contradictori el fet de parlar d'ILP amb el fet d'una democràcia però això és bo. Evidentment, no hi ha cap democràcia perfecta no hi ha cap sistema perfecte, estan replets de contradiccions. Igual que el ciutadà i el dia a dia, tots els diferents àmbits d'actuació en qualsevol política i país estan plens de contradiccions. Per tant, penso que és absolutament positiu evidenciar les contradiccions i moure'ns, justament, amb fets i elements que ens provoquin, que ens facin notar aquestes contradiccions. Penso que aquestes contradiccions són precisament les que ens permeten avançar, superar, veure els desajustos, els desequilibris...Per tant, és bo. En aquest sentit, jo diria que aquestes contradiccions no solament es donen en el tema d'aquesta Iniciativa en concret sinó que lògicament, també es donen en el dia a dia. El company apuntava que el problema comença ja en allò més proper al ciutadà amb la ciutat, amb les administracions més properes. Després, evidentment, ve el Parlament. Però de fet tenim un petit Parlament que són aquests ajuntaments, molt més propers als ciutadans, on ja es fa difícil aquesta participació.

Per tant, també ens movem amb contradiccions des del moviment associatiu per veure com, d'alguna manera, es poden articular –i no d'una forma administrativa, burocratitzada- reglaments de participació ciutadana. Si en els plens pots parlar o no pots parlar, si es pot acudir o no als representants d'aquesta democràcia representativa o sigui els polítics, els parlamentaris, els regidors o, en el seu cas, altres estaments o nivells. Però veiem que encara tenim un engranatge poc consolidat. Aquest engranatge s'ha de poder fer a partir de, lògicament, una democràcia representativa, perquè evidentment és un sistema que garanteix un mínim de perspectives dintre una democràcia. Però també s'han de començar a veure altres fórmules per a aquest ciutadà o ciutadana que s'organitza i que no vol solament votar d'elecció en elecció. El més important és exercir aquella democràcia no partidista, perquè el partidisme ja s'expressa a partir d'una votació, aquella democràcia molt més real, molt més madura i que pot arribar a una perspectiva molt més interessant de futur; una democràcia que és la veritable escola del ciutadà plural i divers, que és capaç d'agrupar-se no sols d'una forma partidista sinó independentment d'aquest partidisme i d'aquesta opció ideològica, a través de poder fer coses entre els seus conciutadans. Per a mi aquest és un element bàsic i que intentem defensar des del moviment associatiu perquè ens dóna això: un nou espai, un nou marc de pluralitat i diversitat, no partidista. I crec totalment legítim el partidisme, lògicament, no m'estic carregant ni el sistema de partits ni el que la gent faci una opció partidista, sinó que hi ha altres fórmules també d'exercir aquesta democràcia, aquesta participació.

També tenim un altra contradicció molt important, referent a aquest ciutadà que s'organitza per fer coses al seu voltant i

per participar d'una forma molt més directa: a vegades aquests ciutadans som incapaços d'estar més ben organitzats, més ben estructurats, de madurar, de deixar d'autocompadir-nos. que jo crec. Jo crec que a vegades tendim a dir "és que tot ens ho posen molt difícil, és que tot són poques facilitats, és que no tenim professionals, és que fem voluntariat...". Tot això és cert, però si no madurem més, si no ens fem més grans no estem fent créixer aquesta democràcia. Crec que ha arribat el moment que aquests ciutadans que no tenim poder i que ens organitzem, deixem d'auto-compadir-nos.

Cal dir que és completament legítim fer això que ha dit el company: "nosaltres hem aprofitat aquesta fita, aquesta ILP, perquè a més a més és una bona manera de fer campanya, de fer sensibilització". Bé, no cal que ningú s'esquinci les vestidures: els partits polítics, amb una fita electoral, estan fent una campanya brutal i tothom la troba dintre unes regles del joc absolutament legítimes, permeses, etc. Així, doncs, els ciutadans que ens organitzem estem totalment legitimats per a utilitzar qualsevol fita que creguem lloable per a fer campanya, per a fer sensibilització, per a apropar el que pensem a altres conciutadans, etc.

I concloc matisant també aquesta última contradicció que tenim el mateix moviment associatiu. Hi ha un tema sobre el qual també hem de fer una autocrítica brutal, i m'agrada dir-ho. Hem estat funcionant des de 1964 amb una llei del senyor Fraga que regulava jurídicament les entitats i les associacions d'aquest país. No cal ara que els polítics que estiguin aquí justifiquin que no es va tenir les competències fins fa uns quants anys perquè abans les tenia Madrid, etc. No cal, perquè els primers que hem fallat som nosaltres. Imagineu-vos: amb el gran moviment associatiu que hi ha a Catalunya, que penso que és un dels països en aquest

moment dintre d'Espanya més interessant a aquest nivell, hem estat incapaços des de l'any 1964 de forçar per la via de la democràcia representativa els nostres propis parlamentaris per tal que això se situés com una prioritat important de participació; i hem estat esperant fins fa escassament un any i mig, que és quan va sortir la nova llei d'associacions. Estem parlant de bastants anys de democràcia funcionant encara amb la llei jurídica de 1964. Si això que ens ha de poder regular jurídicament, que ens ha de poder donar unes millors sortides de context, hem estat incapaços fins i tot de reclamar-ho, doncs, fantàstic que hi hagi les ILP, perquè ajuden a aquest control i ajuden també a generar una certa frustració als partits. Perquè si se'n presenten sis, vuit, deu en un any, és evident que això ha de representar una certa frustració per a aquesta democràcia representativa. Per tant, ben vingudes siguin aquestes frustracions, aquests controls, aquesta manera de posar en desequilibri això que sembla que ja està consolidat. Per tant, ben vingudes les contradiccions.

JOSEP M. VILLENA. Papers de Joventut

Jo parlo des d'una perspectiva del món associatiu i del moviment juvenil. Crec que és altament preocupant el grau de participació ciutadana des del punt de vista social i prospectiu. Tant és així que una de les principals recomanacions que fa la convenció dels drets de la infància, que tots coneixeu, és la d'incentivar la participació infantil. I, bé, jo crec que fracassem, per exemple, amb l'experiència del Consells Escolars i amb molts nivells de participació ciutadana (i això que se n'estan creant: Consells de Cent, Parlaments de joves, etc.). En canvi, en qualsevol assemblea del moviment associatiu veureu l'alta participació qui hi ha de tots els seus components.

I què passa quan aquests moviments juvenils deixen d'assistir el jove amb problemes de treball, d'economia, etc.? Doncs que es trenca aquesta participació ciutadana. Com a contrast, mireu, per exemple, les assemblees de Caixes d'Estalvi Catalanes, que mouen a l'entorn de tres o quatre cents mil milions -que resoldrien uns quants problemes-. A l'assemblea, on hi ha representants d'impostors, etc. no s'aixeca ni una sola veu. Normalment només s'aixeca la veu laboral i no hi ha ningú més que contradigui la gestió d'aquests recursos econòmics. Ho dic com una mostra que no tots els òrgans de representació són suficientment eficaços.

JORDI CAPO

Tal com ha dit la Sra. Solé, abans hi havia moltes iniciatives, però estàvem parlant d'Iniciatives Legislatives, i ella no ha parlat d'Iniciatives Legislatives. I pel que fa al que s'ha dit fa un moment, jo no he dit res en contra de la participació. El que he dit és que el sistema de la ILP no és dels sistemes que més propicien la participació. No tinc res en contra de la participació, i pel que s'ha dit semblava que m'hi posava en de contra de la participació. Tant de bo n'hi hagués molta més, perquè no ens faria falta la ILP.

JOAN VINTRÓ

Jo, encara que sembli impossible o contradictori, estic parcialment d'acord o bastant d'acord amb coses que ha dit en Jordi Capo i amb coses que ha dit en Jordi Sánchez, en el sentit que no és imprescindible ni essencial la ILP en la democràcia Ara bé, la ILP sí que pot ser un valor afegit, que pot ser útil i que en determinades circumstàncies pot ser

operatiu; sense mitificar-la i sense transposar tradicions d'altres països al nostre país.

A Suïssa hi ha moltes ILP , hi ha moltes experiències de democràcia directa, i en altres països també. Fantàstic, és la seva tradició. El que no està tan clar és que aquesta sigui la nostra i que ens haguem d'emmirallar necessàriament allà. I això no vol dir posar per sistema pals a les rodes a la regulació d'ILP. Si la podem fer més oberta, millor, però tampoc mitifiquem les experiències limitades d'altres grups pensant que això és la panacea. Perquè, per qui ho és? Tenim experiències recents de participació, no exactament d'ILP, però sí d'algunes coses que a vegades es barregen indegudament amb la ILP, com és el referèndum. Vegeu l'exemple recentíssim de Portugal, que no és precisament alentidor. L'experiència en el referèndum abrogatiu a Itàlia és particularment negativa. Per tant, no mitifiquem excessivament tots aquests instruments de participació directa o semidirecta. Poden ser útils, poden ser complementaris, poden ser operatius, però no hem de mitificar-los.

Sobre el que deia el Jordi Sànchez, del lobby, ara comentàvem amb el senyor Escudé que no està recollit en l'actual reglament, per descomptat, però que en la proposta de reforma que està dormint un somri -no ho sé si etern- hi ha un proposta en l'article 154 en sentit de preveure les audiències amb les organitzacions d'interessos en el si de procediment legislatiu. I crec que aquesta proposta recull el que deia el Jordi Sànchez, i si s'aprovés algun dia seria quelcom de positiu.

JOSEP M. GASCH

Primer crec que caldria no mitificar res. Ho dic perquè parlem d'experiències. Evidentment, si parléssim de la democràcia parlamentària i d'on hem arribat amb la participació ciutadana, hauríem de carregar-nos la democràcia parlamentària. Aquesta no és pas la meua intenció. Si no tenim experiència en ILP, el que em sembla que no és just és valorar la ILP. La ILP la podrem valorar, potser, dintre de cinquanta anys, si ens ho permeten.

Però jo el que volia era donar les gràcies a tots els companys lletrats i assessors de partits per aquesta aportació que m'han fet dient que si he de fer una altra iniciativa que posi la disposició addicional. Però precisament, el que m'agradaria és no haver-la de posar perquè hi hagués un reglament. I per tant, demanaria al Govern de la Generalitat que fes un reglament. El Govern suposo que pot dir que no rebutjarà una ILP, i que entendrà que si ha de pagar x pessetes per aquesta iniciativa, passarà al proper pressupost. Això no crec que sigui difícil... i si no és igual, em brindo gratuïtament per intentar arreglar -ho.

Després hi ha la Junta de Control. Es pot fer un reglament dient que s'entendrà per notificat o no es notificarà fins que no estigui constituïda. Ara em dieu : "ja està constituïda", però és clar, si el senyor President se'n va de vacances i no fa la reunió fins al cap de quinze dies ja pot estar constituïda la Junta de Control, però no es reuneix. Això és bastant greu. Això es pot reglamentar. Que la Junta de Control pugui anar a Lleida a prendre jurament als fedataris, també es pot reglamentar. Hi ha moltes petites coses que es poden reglamentar.

JOSEP MONER

La meua opinió, discutible com totes les que s'expressen, és que estem més lluny del fonamentalisme assembleari o democràcia directa els que expressem la nostra opinió que cal facilitar el mecanisme de la ILP que no pas els que han exposat idees massa tancades, des del meu punt de vista, i que s'aproprien a un fonamentalisme de partits polítics des de la vessant de considerar-los com l'única i exclusiva via de participació. Cal tenir en compte que, efectivament, som conscients que l'aportació que es pot fer des de la ILP és molt relativa, és molt petita i en tot cas era corroborada pels partits.

També vull reiterar la idea que els partits també tenen els seus defectes, com tothom, i que des de la perspectiva de la ILP penso que això es pot posar més de relleu. I, de veritat, en el tema dels residus totes les entitats estem sorpreses per aquestes vinculacions amb determinats grups de pressió. Això ha estat un descobriment per a aquestes entitats i per tant el mecanisme de la ILP pot ajudar, simplement, a manifestar això i saber corregir aquesta situació.

ASSISTENTS

Ferran Camps, polític
Jordi Capo, Universitat de Barcelona
Teresa Climent, Fundació Serveis de Cultura Popular
Vicenç Creus, Lliga dels Drets dels Pobles
Pedro Cuadrado, AV Port
Raimon Escudé, diputat al Parlament per CiU
Olga Felis, Fundació Trinijove
Josep Ma Gasch i Riudor, Advocat
Joan Gomis, Justícia i Pau
M. Jesús Larios, Universitat de Barcelona
Carles Martínez, Cooperativa Abacus
Josefina Miret, CEPA
Josep Moner, CEPA
Montserrat Perelló, Centre d'Estudis L'Hospitalet
Josep Pont Vidal, Universitat Autònoma de Barcelona
Joan Ridaó, diputat d'ERC al Parlament
Jordi Sànchez, Fundació Jaume Bofill
Neus Sanmartí, Facultat Educació UAB
Joan Serra, assessor jurídic IC-EV
Eulàlia Solé, sociòloga i escriptora
Laia Torras i Sagristà, Fundació Jaume Bofill
Oriol Vila i Castelló, Consell Nacional de la Joventut de Catalunya
Josep M. Villena, "Papers de Joventut" i "Entrejovenes"
Joan Vintró, lletrat del Parlament de Catalunya
Eduard Vinyamata, Universitat Ramon Llull

Col·lecció DEBATS DE L'AULA PROVENÇA | ERROR! MARCADOR
NO DEFINIDO.

1. *Els mestres, agents del model d'escola.* M. Rúbies, P. Darder, J. Cots. 1989.
2. *Ciutat i habitatge: perspectives per als anys 90.* L. Cantalops, J. A. Solans, M. Ribas Piera. 1989.
3. *El metge davant l'atenció sanitària* N. Acarín, A. Segura, A. Salgado. 1989.
4. *Els Jocs Olímpics: per què i per a qui?* J. M. Huertas Clavería, J. Cruz, R. Alquézar. 1989.
5. *Les televisions privades des de la perspectiva de la comunicació a Catalunya.* J. M. Forn, J. Gifreu, M. Reixach. 1990.
6. *Els treballadors africans a Catalunya, aspectes socials i culturals.* T. Losada, N. Sastre, J. Soler. 1990.
7. *És possible una defensa no ofensiva d'Espanya? Es pot defensar un país pacifista?* L. M. de Puig, V. Fisas, J. Porta. 1990.
8. *Sindicats i concertació després de la vaga general.* S. Carrasco, S. Aguilar, J. Roca, F. Pindado. 1990.

9. *Enquestes d'opinió: entre la informació i la manipulació.* E. Bonet, J. Estruch, J. Porta. 1991.
10. *Alternatives per a un funcionament més eficaç de l'administració de justícia.* J. Roig. J. L. Jori, J. M. Gasch. 1991.
11. *Àudio-visuals arreu. I a l'escola?* P. Ribera, A. Bartolomé, J. Ferrés. 1991.
12. *Els reptes de l'associacionisme.* M. Ferrés, P. Martínez, F. Pindado. 1991.
13. *Multiculturalitat a les escoles.* R. Cañadell, D. Juliano, J. Pérez, M. Pujol. 1992.
14. *Què se'n fa, dels llibres?* S. Fàbregues, E. Teixidor, J. Terribas, M. Reixach. 1992.
15. *El descrèdit de la política.* S. Cardús, L. Hernández, J. Subirats, J. Porta. 1992.
16. *La Justícia de Menors, una justícia menor?* C. González, J. Funes, L. Ventosa, F. Pindado. 1992.
17. *Unió Europea, cultura i cultures a Europa.* L. V. Aracil. 1993.
18. *El canvi global en el medi ambient des de la dimensió personal i social. Què cal fer i com?* M. Ludevid, P. Pous. 1993.
19. *Mercat de treball, ocupació i competitivitat empresarial.* J. M. Gasch, J. Roca i A. Contijoch. 1993.

20. *L'orientació professional inicial: de la LOGSE a la seva aplicació.* M. Inglès, S. Auberni i J. A. Blasco. 1994
21. *Cinema i llengua a Catalunya.* G. Planella, J. Romaguera i P. I. Fages. 1994
22. *Experiències d'educació en els valors amb adolescents.* R. Grasa, R. Batlle i J. Cela. 1994
23. *Èxit i fracàs escolar en temps de reforma.* J. Casal, O. Homs i J. Trilla. 1995.
24. *ONG per al Tercer Món. Quina solidaritat? Quina coordinació?* I. de Senillosa, G. Serra i J. Soler. 1995.
25. *El futur de la TV pública.* J. Ferrús, J.M. Tresserras i I. Tubella. 1996.
26. *Moviment veïnal: reptes de futur .* J.M. Huertas, R. de Cáceres i A. Naya. 1997.
27. *Les tendències de l'evolució de la sanitat a Catalunya.* O. Ramis, G. López Casasnovas i Ll. Monset. 1997.
28. *Activitat econòmica i normalització lingüística.* M. Reixach, M. Corell, J. Guàrdia i Y. Griley. 1997.
29. *Qui determina l'agenda electoral?* M. Minobis, J.Gifreu i F. Pallarès. 1998.
30. *Participació ciutadana: la utilitat de la Iniciativa Legislativa Popular.* J.Vintró, J.M. Gasch i J.Moner.